

Jaarverslag Verantwoord beleggen 2020

Inhoud

1. Voorwoord en highlights 2020	3
2. Ontwikkelingen 2020 en vooruitblik	5
3. Wat wil BPFL bereiken?	6
4. Bevorderen van een klimaatneutrale economie	7
5. Verbeteren van de arbeidsomstandigheden	14
6. Het voorkomen van negatieve impact	18
7. Aanzetten tot goed ondernemingsbestuur	23
Bijlage I: Meer informatie	29
Bijlage II: Uitsluitingen per eind 2020	30

1. Voorwoord en highlights 2020

Voorwoord

Vorig jaar presenteerde Stichting Pensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf (BPFL) het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) jaarverslag voor het eerst. Sindsdien heeft het MVB-beleid niet stilgestaan. De lat komt steeds hoger te liggen.

Ook BPFL wil met haar middelen bijdragen aan een duurzame samenleving. Onder andere door een positieve bijdrage te leveren aan de klimaatverandering en het verbeteren van de arbeidsomstandigheden. Het bestuur van BPFL heeft al duurzame doelen opgenomen in het beleggingsbeleid voor de categorie aandelen. Daarnaast is de belegging in groene obligaties stapsgewijs verhoogd en is het stembeleid aangescherpt.

Het fonds bekijkt per categorie de mogelijkheden voor maatschappelijk verantwoord beleggen. Voor beursgenoteerde beleggingen is voldoende informatie over duurzaamheid beschikbaar, waardoor een invulling eenvoudiger is. Bij niet-beursgenoteerde beleggingen is deze informatie lastiger te verkrijgen, hoewel er op dit vlak veel positieve ontwikkelingen zijn. Het is ons streven om waar dit al kan goed inzicht te geven in onze inspanningen en ambities op het gebied van MVB. Dit leest u in detail in dit MVB-jaarverslag.

Highlights 2020

In 2020 begon BPFL met de uitwerking van het MVB-beleid voor de categorie aandelen. Het fonds heeft altijd belegd in aandelenfondsen die goed aansloten bij het beleid. Maar met een nieuwe MVB-ambitie zijn er meer wensen, zoals het bijdragen aan duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's) en het verlagen van de CO₂-uitstoot. Liquide beleggingen moeten aan de aangescherpte ambitie voor duurzaamheid voldoen, naast de andere beleggingscriteria die BPFL hanteert. BPFL wil in 2021 grote vervolgstappen maken.

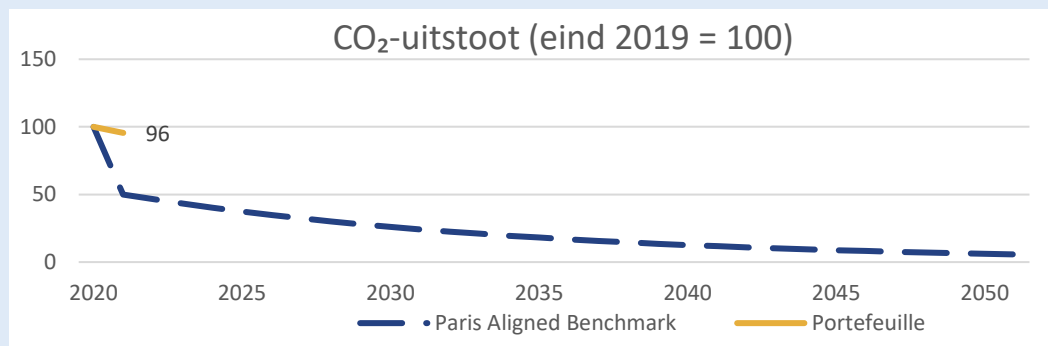
BPFL heeft in 2020 verder uitgewerkt hoe er wordt gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. Daarnaast gaan we in gesprek met de bedrijven waarin we beleggen. Klimatrisico's worden meegewogen in het beleggingsbeleid. In 2020 is het pensioenfonds ook begonnen met de voorbereiding op duurzame wet- en regelgeving die in de loop van 2021 gaat gelden. Deze Europese regels bepalen hoe de financiële sector informatie over duurzaamheid moet vastleggen.

Het pensioenfonds heeft zich verder verdiept in het Klimaatakkoord en de eigen klimaatambitie. BPFL heeft besloten om de ambitieuze 'Paris Aligned Benchmark' na te streven. Dit wil zeggen: een flinke (50%) vermindering van de CO₂-uitstoot op korte termijn en daarna een reductie van 9% per jaar, voor zover dit mogelijk is binnen de beleggingscategorieën waarin BPFL belegt.

CO₂-uitstoot reduceren is een langetermijnplan

Het pensioenfonds ondersteunt de doelstelling van het Nederlandse [Klimaatakkoord](#) om de uitstoot van de schadelijke broeikasgassen wereldwijd terug te dringen en daarmee negatieve impact op het klimaat te beperken en te voorkomen. Deze doelstelling kan niet in een jaar gerealiseerd worden. Eerst moet inzichtelijk gemaakt worden wat de CO₂-uitstoot is van de beleggingen van BPFL.

Binnen de beleggingsportefeuille zien we in 2020 nog een geringe daling van de CO₂-uitstoot met 4% ten opzichte van 2019. In 2021 zal deze afname sterker zijn door de implementatie van aandelenbeleid met een ambitieuze reductie-doelstelling. Het doel is om het pad van de Paris Aligned Benchmark (PAB) - zoals weergegeven in de figuur - te volgen.

Bron: ISS, Kempen, 2020.

Indeling MVB-jaarverslag

Dit MVB-jaarverslag geeft inzicht in de maatschappelijke bijdrage van BPFL en de onderwerpen waar BPFL aan werkt. Hoofdstuk 2 bevat een toelichting op wat er is gedaan in 2020 en de plannen voor 2021. In hoofdstuk 3 staan we kort stil bij de ambitie van het fonds. In hoofdstuk 4 en 5 geven we inzicht in hoe BPFL bijdraagt aan een klimaatneutrale economie en verbetering van arbeidsomstandigheden. Hoofdstuk 6 gaat in op het voorkomen van (mogelijke) negatieve impacts. Hoofdstuk 7 licht toe hoe BPFL andere partijen aanzet tot goed ondernemingsbestuur en hoe het fonds hier zelf invulling aan geeft.

2. Ontwikkelingen 2020 en vooruitblik

In dit hoofdstuk staan we kort stil bij acties van BPFL in 2020 en de plannen voor 2021.

Ontwikkelingen 2020

Het bestuur van BPFL heeft in november 2019 een nieuwe maatschappelijke ambitie uitgesproken. Het fonds wil naast de klimaatambitie een positieve bijdrage leveren aan klimaatverandering (SDG 7, 12 en 13) en arbeidsomstandigheden verbeteren (SDG 8) bij bedrijven waarin het fonds belegt. Daarom wordt belegd in bedrijven die een positieve bijdrage leveren aan deze Sustainable Development Goals (SDG's). Het bestuur van BPFL heeft in 2020 deze SDG's en vermindering van de CO₂-uitstoot verder geïntegreerd binnen de aandelenbeleggingen, de stapsgewijze uitbreiding van groene obligaties en bij de aanscherping van het stembelief. In 2020 is de ambitie van het fonds vertaald in een plan van aanpak. Per categorie werkt BPFL het MVB-beleid uit. Daarna volgt de implementatie. Hierbij wordt gestart met beleggingscategorieën waarvoor voldoende en betrouwbare informatie beschikbaar is. Voor niet-genoteerde beleggingen is de beschikbaarheid van informatie over duurzaamheid nog in ontwikkeling. BPFL streeft naar steeds meer inzicht in alle duurzaamheidsaspecten van de beleggingen. Afgelopen jaar begon BPFL met de uitwerking voor de categorie aandelen in ontwikkelde landen. De nieuwe invulling zal volledig aan de aangescherpte ambitie voldoen, Implementatie vindt plaats in 2021. In hoofdstuk 4 wordt dit nader toegelicht.

Wet- en regelgeving en/of maatschappelijke initiatieven

BPFL heeft te maken met ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving en maatschappelijke initiatieven waaraan het fonds zich commiteert. In lijn met de richtlijn Betrokken Aandeelhouderschap heeft het fonds een toelichting op het MVB-beleid uitgewerkt. Hierin staat hoe BPFL stemt op aandeelhoudersvergaderingen en hoe het fonds de dialoog aangaat met de bedrijven. De IORP II-wetgeving vereist onder andere dat klimaatrisico's worden meewogen in het beleggingsbeleid. In 2020 is BPFL begonnen met de voorbereiding op duurzame wet- en regelgeving die gedurende 2021 in werking treedt. Deze Europese verordening (SFDR) schrijft voor hoe de financiële sector informatie over duurzaamheid moet vastleggen. Een uitgebreide toelichting op relevante wet- en regelgeving is opgenomen in het MVB-beleid.

Plannen voor 2021

In 2021 gaat veel aandacht uit naar de uitwerking van de MVB-ambitie. Na de implementatie binnen aandelen in ontwikkelde landen volgt de uitwerking en invulling van de MVB-ambitie voor aandelen in opkomende landen. Daarmee is een eerste grote stap naar een klimaatneutrale beleggingsportefeuille gezet!

In 2021 is de implementatie van SFDR van belang. BPFL heeft de pensioenregeling en beleggingsportefeuille geclassificeerd als een financieel product dat duurzaamheidsaspecten promoot (artikel 8). Deze classificatie stelt eisen aan informatieverschaffing aan de deelnemer. BPFL publiceert informatie over duurzaamheid in het beleggingsbeleid op de website¹. Vanaf 2022 gelden daarvoor nieuwe eisen. Dit wordt kort toegelicht in hoofdstuk 6. Deze eisen vergen meer voorbereiding, met name om informatie te verzamelen. Het fonds verwacht dit eind 2021 af te ronden. Een update volgt op de website.

¹ <https://www.bpfl.nl/nieuws/2021/bpfl-en-de-nieuwe-europese-wetgeving-over-duurzaamheid/>

3. Wat wil BPFL bereiken?

BPFL belegt het vermogen maatschappelijk verantwoord in lijn met de missie van het fonds. Deze missie is gericht op een goede, duurzame en kostenefficiënte uitvoering van de door sociale partners in de levensmiddelenbranche overeengekomen pensioenregeling. Hierbij worden ook de beleggingsovertuigingen van het fonds en de omgeving waarin het fonds verkeert meegenomen. In dit hoofdstuk schetsen we kort de maatschappelijke ambitie.

De maatschappelijke ambitie van BPFL

Wat is VBDO?

VBDO is een organisatie die financiële instellingen en beursgenoteerde ondernemingen stimuleert om **beter te presteren op het gebied van duurzaam beleggen** als ook om hun **eigen bedrijfsvoering te verduurzamen**. VBDO doet dit door onderzoeken uit te voeren en biedt zo een referentiekader aan waar het fonds staat ten opzichte van 49 andere pensioenfondsen.

Het bestuur van BPFL heeft eind 2019 een nieuwe MVB-ambitie geformuleerd en in 2020 is gestart met de uitwerking en implementatie. De nieuwe ambitie bestaat uit de volgende onderdelen:

- Het fonds wil op termijn in de bovenste helft van de VBDO lijst eindigen;
- Het fonds wil alleen beleggen in fondsen of mandaten die volledig aan de uitsluitingenlijst voldoen;
- Per 2050 moeten alle beleggingen klimaatneutraal zijn, in overeenstemming met het door de financiële sector ondertekende Klimaatakkoord;
- Het fonds wil een significante bijdrage leveren aan vier Sustainable Development Goals: Betaalbare en duurzame Energie (SDG 7), Waardig werk en economische groei (SDG 8), Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12) en Klimaatactie (SDG 13).

BPFL maakt binnen de brede context van MVB keuzes welke onderwerpen prioriteit krijgen. Er is besloten de thema's Arbeid en Klimaat specifieke aandacht te geven in de breedte van de beleggingen. De vier geselecteerde SDG's sluiten goed aan bij deze thema's.

4. Bevorderen van een klimaatneutrale economie

BPFL wil de transitie naar een klimaatneutrale economie bevorderen door een betrokken aandeelhouder te zijn, binnen de beleggingscategorieën meer inzicht te krijgen en een gericht, duurzaam beleid uit te voeren.

In dit hoofdstuk geven we inzicht in de betrokkenheid van BPFL en wat er wordt gedaan binnen de categorieën aandelen ontwikkelde en opkomende landen, (staats)obligaties, vastgoed- en hypotheekbeleggingen.

BPFL wil als betrokken aandeelhouder een positieve bijdrage leveren, onder meer door het voeren van een dialoog met bedrijven

Voeren van de dialoog door BPFL

BPFL voert via de fiduciair vermogensbeheerder gesprekken met bedrijven om een klimaatneutrale economie te bevorderen. Dit gebeurt al sinds 2016 met Shell. De focus lag op het voorkomen van het schenden van milieustandaarden in lijn met UNGP ² Principle 7 en het terugbrengen van hun eigen CO₂-uitstoot in lijn met het Klimaatakkoord. Dit is in 2020 uitgebreid met het terugbrengen van de CO₂-uitstoot van hun leveranciers en afnemers. Shell heeft in haar plan opgenomen een leiderschapsrol in te willen nemen op klimaatgebied.

We voeren een dialoog

Het pensioenfonds voert gesprekken met bedrijven om te laten weten **wat het fonds belangrijk vindt. Zo proberen we een positieve verandering te realiseren.** De gesprekken worden gevoerd namens BPFL zelf of namens een groep beleggers waar het fonds zich bij aangesloten heeft. Voorbeelden van dergelijke collectieve engagementinitiatieven zijn het Platform Living Wage Financials (PLWF) en de Climate Action 100+. Beide initiatieven sluiten aan bij de thema's van het pensioenfonds. PLWF is bijvoorbeeld gerelateerd aan arbeidsomstandigheden en ketenbeheer en Climate Action 100+ sluit aan bij de klimaatdoelstellingen in lijn met het Klimaatakkoord.

Dit betekent dat zij beloningen ook koppelen aan klimaatdoelstellingen. Daarnaast heroverwegen zij lidmaatschappen aan beroepsverenigingen wanneer deze strijdig zijn met hun klimaatdoelen.

² Een toelichting op de United Nations Global Compact Principles wordt gegeven in hoofdstuk 7. Principe 7 gaat in op het voorkomen van (potentiële) milieuschendingen en geeft aanbevelingen aan bedrijven hoe bedrijven hun onderzoek vooraf kunnen verbeteren.

Een ander voorbeeld is de dialoog met Equinor, een andere grote speler in de olie- en gassector. Deze dialoog heeft geleid tot vergelijkbare resultaten. Equinor heeft als doel om klimaatneutraal te zijn in 2030. In 2050 willen zij de CO₂-uitstoot van leveranciers en afnemers met 50% hebben gereduceerd. Mede via de ontwikkeling van een groot windmolenpark in zee wil de onderneming hernieuwbare energieproductie in 2026 vertienvoudigen. De beloning van werknemers wordt aan deze doelen gekoppeld. Deze doelen zijn door BPFL ondersteund op de aandeelhoudersvergadering. Het volgende doel van de gesprekken is om Equinor aan te moedigen om haar doel aan te passen van 50% CO₂-reductie naar volledig klimaatneutraal beleid.

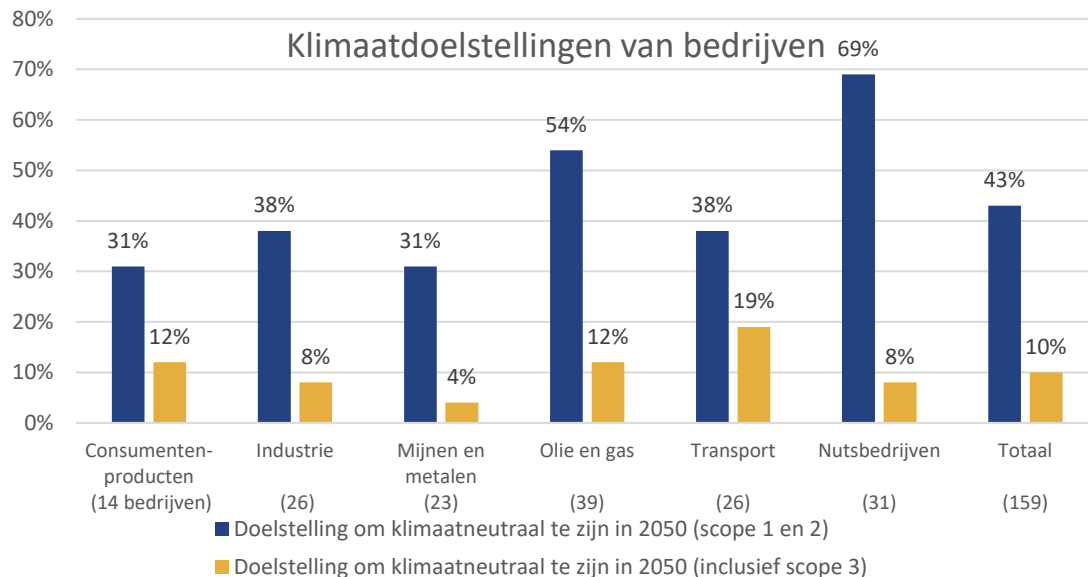
Voeren van de dialoog samen met anderen

Het pensioenfonds is via de fiduciaire vermogensbeheerder samen met andere financiële instellingen aangesloten bij de Climate Action 100+. In dit kader werden in 2020 gesprekken gevoerd met ondernemingen als Unilever, BP, Ford, PetroChina, en Eneos Holdings waarin zij werden aangemoedigd om hun doelstellingen voor het verminderen van de CO₂-uitstoot op lange, middellange en korte termijn aan te scherpen.

Dit leidde bij Unilever tot de aankondiging dat zij wil dat al hun producten in 2039 klimaatneutraal zijn. Daarnaast zetten zij een fonds op van € 1 miljard om bijvoorbeeld bossen aan te planten om zo CO₂ op te slaan. Mede door Climate Action 100+ willen BP, Ford en PetroChina klimaatneutraal zijn in 2050, Eneos Holdings al in 2040, naast hun doel om beloningen te koppelen aan sociale en milieudoelstellingen.

Klimaatdoelstellingen bedrijven

Onderstaande grafiek bevat een overzicht van de klimaatdoelstellingen van bedrijven. Bijna de helft van de 159 bedrijven waarmee gesproken wordt wil klimaatneutraal zijn in 2050. Deze bedrijven zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor ongeveer 80% van de wereldwijde CO₂-uitstoot. Deze bedrijven houden nog niet allemaal rekening met de CO₂-uitstoot veroorzaakt door hun leveranciers of afnemers (de zogenaamde scope 3 uitstoot). Deze uitstoot is wel van belang om uiteindelijk naar een klimaatneutrale economie te bewegen.

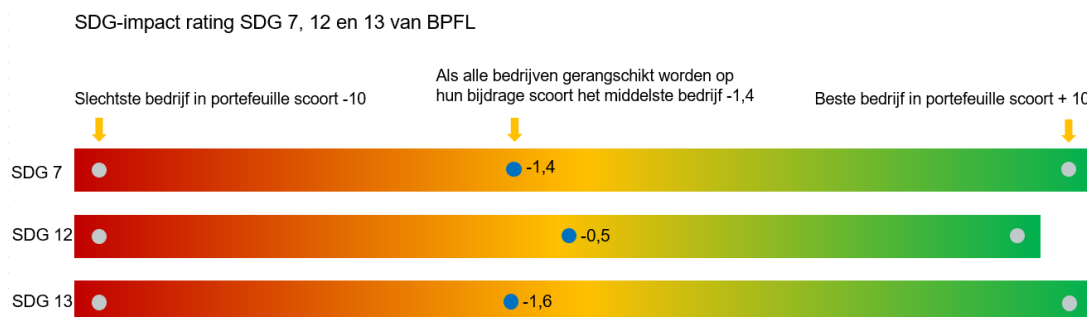
Bron: Climate Action 100+, 2020.

Binnen de beursgenoteerde beleggingen bedrijven selecteren die een positieve bijdrage leveren

BPFL heeft de ambitie meer in (beursgenoteerde) bedrijven te beleggen die een bijdrage leveren aan de gekozen SDG's. Van de gekozen SDG's zijn SDG 7 Betaalbare en duurzame Energie, SDG 12 Verantwoorde consumptie en productie en SDG 13 Klimaatactie, gerelateerd aan klimaat.

BPFL brengt in kaart of bedrijven bijdragen aan de duurzame ontwikkelingsdoelen. Alle beleggingen in aandelen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed krijgen een score. Deze score loopt uiteen van -10 voor een bedrijf met een sterk negatieve bijdrage tot +10 voor een bedrijf met een sterk positieve bijdrage. De illustratie geeft de score weer van het middelste bedrijf, na het rangschikken van alle beleggingen. Deze score wijkt nu nog nauwelijks af van 0 of is zelfs licht negatief. Dit onderstreept het belang van verdere verduurzaming van de portefeuille.

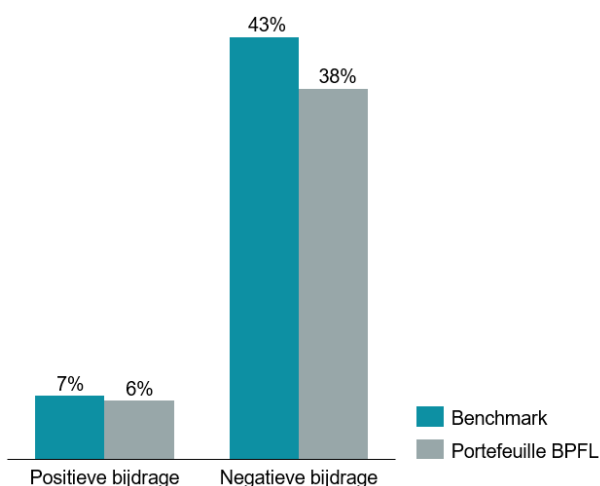

Bron: ISS, 2020.

Er zijn al stappen gezet om de beleggingsportefeuille meer te richten op een positieve bijdrage en negatieve bijdragen aan de gekozen SDG's te vermijden. Specifiek voor de aandelenbeleggingen zijn benchmarks opgezet die, naast vergaande uitsluitingen en een sterke CO₂-uitstoot reductie, meer aandacht geven aan positieve en negatieve bijdragen aan de SDG's. Dit wordt verder vormgegeven in 2021.

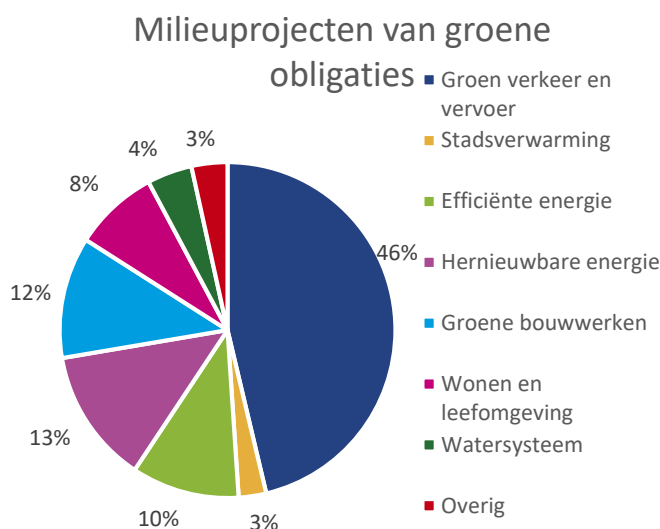
BPFL meet ook de impact van bedrijven op de klimaatdoelstellingen. In onderstaand voorbeeld draagt 6% van de omzet van de bedrijven in de beleggingsportefeuille bij aan positieve klimaatdoelstellingen. Dat is vergelijkbaar met 'de markt'. Als we kijken naar de negatieve effecten, zien we dat de portefeuille van BPFL 5% minder 'vervuilend' is dan de markt. De implementatie van nieuw beleid binnen aandelen zal hieraan een verdere impuls geven.

Impact van bedrijven op klimaatdoelstellingen

Bron: ISS, 2020. Bijdrage in percentage van de omzet.

Groene staatsobligaties van ontwikkelde landen

Bron: Bloomberg, Kempen, 2020.

BPFL belegt in groene staatsobligaties. Deze obligaties worden gebruikt voor diverse milieuprojecten. Een overzicht van deze projecten is weergegeven in de figuur. Een aantal obligaties dient bijvoorbeeld ter financiering van de verduurzaming van vastgoed of groene energiewinning via windmolens of zonnepanelen.

Het fonds streeft naar een allocatie van ongeveer 20% binnen alle staatsobligaties. Per eind 2020 belegt het pensioenfonds ruim 19% in groene obligaties.

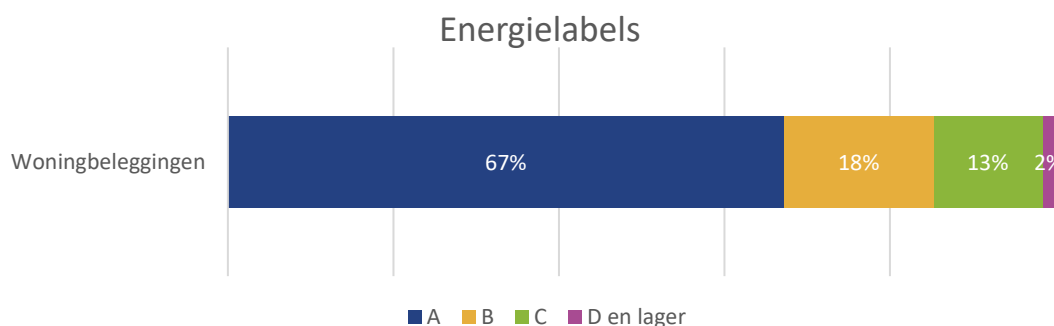
BPFL bekijkt ieder jaar of het wenselijk is de allocatie naar groene obligaties te verhogen. Bij deze afweging spelen beschikbaarheid, rendement en risico een belangrijke rol.

Vastgoedbeleggingen verduurzamen

De categorie niet-beursgenoteerd vastgoed is een van de private categorieën waar informatie over duurzaamheidsaspecten beter beschikbaar is geworden. De Nederlandse vastgoedfondsen waarin BPFL belegt meten duurzaamheidsaspecten zoals CO₂-uitstoot, waterverbruik en afvalproductie. BPFL verkrijgt deze informatie via de organisatie GRESB en kan daarmee toekomstige ontwikkeling evalueren. De onderstaande tabel geeft een weergave van deze gegevens. Daarnaast heeft BPFL inzicht in de energielabels van de Nederlandse woningen die het fonds verhuurt.

Beleggingsfonds	CO ₂ -uitstoot (ton CO ₂ e)	Watergebruik (m ³)	Afvalproductie (ton)
Aberdeen European Balanced Property Fund	-	-	-
Achmea Dutch Office Fund	-	-	-
Achmea Dutch Residential Fund	-	-	-
Achmea Dutch Retail Property Fund	-	-	-
Achmea overig	-	-	-
Altera Vastgoed - Woningen	19.918	383.838	6.581
Amvest Residential Core Fund	45.874	3.816 (8%)	12.000
CBRE Dutch Retail Fund	-	-	-
CBRE Pan European Core Fund	60.302	338.598 (77%)	5.777 (31%)
Invesco Real Estate European Fund	54.702	343.321 (81%)	7.019 (52%)
M&G UK Residential Property Fund	1.426 (70%)	94.591 (62%)	Nvt
Prologis European Logistics Fund	975.043 (81%)	1.147.365 (71%)	2.430 (2%)

Bron: GRESB, 2020. Toelichting: Beheerders hebben nog niet alle gegevens verzameld. De percentages geeft weer in hoeverre de analyses volledig zijn.

Bron: Beheerders van de woningbeleggingen, 2020.

Aan de hand van deze informatie kunnen concrete doelen worden geformuleerd om klimaatneutraliteit te bereiken. De fiduciaire vermogensbeheerder voert namens het pensioenfonds gesprekken met alle beheerders. De beheerders zijn al bezig met verbeteringen die de woningen verduurzamen. Deze verbeteringen verlagen ook direct de energiekosten van de huurders.

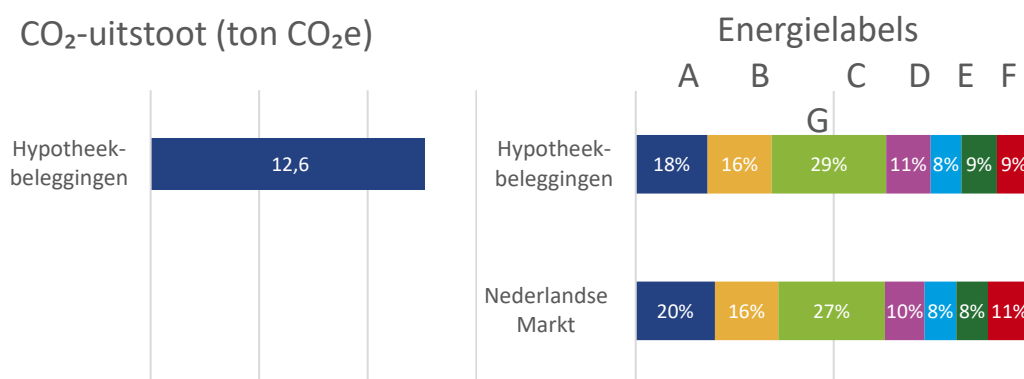
Veel aandacht voor positieve verandering bij hypotheekbeleggingen

BPFL vindt het belangrijk om ook bij de hypotheek, die het via verschillende aanbieders verstrekt, rekening te houden met de consument en een positieve bijdrage te leveren aan het klimaat.

Het pensioenfonds houdt rekening met de consument door via de aanbieders ondersteuning te bieden bij betalingsproblemen, betaalbare woningen te financieren via hypotheek met een Nationale Hypotheek Garantie en actief consumenten te benaderen als hun woning zeer energie-onzuinig is. Dit levert naast een kostenbesparing voor de consument ook een positieve bijdrage aan het klimaat. NHG-hypotheek worden in het algemeen gebruikt voor de aankoop van iets minder energiezuinige woningen. Een positieve bijdrage aan de klimaatverandering

wordt daarnaast gestimuleerd door het aanbieden van duurzaamheidsdepots. Met dit depot kan een consument maximaal € 25.000 of 6% van de woningwaarde (meer) lenen om de woning te verduurzamen. Voorbeelden hiervan zijn het aanbrengen van gevel- en dakisolatie, dubbel glas, HR-ketels, warmtepompen en/of zonnepanelen.

Recent is gestart met het meten van de CO₂-uitstoot per miljoen euro belegd in hypotheek en de achterliggende woningen. Op het moment dat meer kennis en ervaring is opgedaan stelt het fonds concrete doelstellingen op.

Bron: Beheerders van de hypotheekbeleggingen, 2020. De CO₂-uitstoot is weergegeven per miljoen euro belegd vermogen.

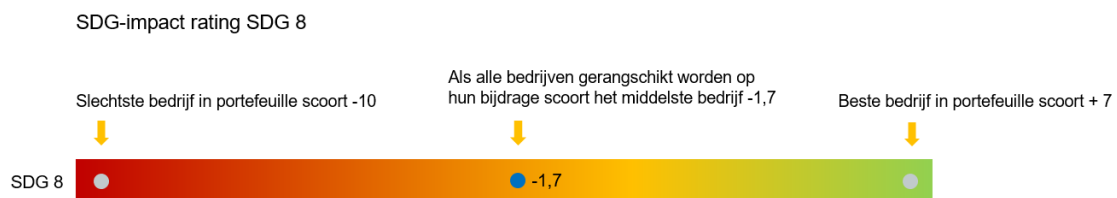
5. Verbeteren van de arbeidsomstandigheden

Het pensioenfonds wil arbeidsomstandigheden verbeteren bij de ondernemingen waar zij in belegt, door zich als betrokken aandeelhouder op te stellen. Op basis van inzicht in arbeidsomstandigheden voert BFPL gericht beleid. Dit hoofdstuk beschrijft hoe BPFL invulling geeft aan betrokkenheid voor de categorieën aandelen ontwikkelde en opkomende landen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerde vastgoedbeleggingen.

Binnen de beursgenoteerde beleggingen bedrijven selecteren die een positieve bijdrage leveren

BPFL heeft de ambitie meer in (beursgenoteerde) bedrijven te beleggen die een bijdrage leveren aan SDG 8 (eerlijk werk en economische groei). In 2020 heeft het fonds gewerkt aan het inzichtelijk maken van de impact die het maakt op deze SDG. Daarnaast is de beleggingsportefeuille meer gericht op een positieve bijdrage en zijn negatieve bijdragen vermeden. Dit wordt verder vormgegeven in 2021.

In de tabel is de impact voor SDG 8 weergegeven van de beleggingen in aandelen ontwikkelde en opkomende landen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerd vastgoed. Te zien is dat binnen deze categorieën de bijdrage van bedrijven uiteenloopt, van zeer negatief tot zeer positief. Dit onderschrijft waarom het belangrijk is verdere stappen te ondernemen.

Bron: ISS, 2020. Toelichting: ondernemingen krijgen een score van -10 tot +10 afhankelijk van hun inspanningen om te voorzien in goede arbeidsrechten en -omstandigheden voor werknemers. Hoe duurzamer de onderneming, hoe hoger de score.

Betrokken aandeelhouder

Voeren van de dialoog door BPFL

BPFL voert via de fiduciair vermogensbeheerder gesprekken met bedrijven om goede arbeidsomstandigheden te bevorderen en schendingen van internationale standaarden zoals UNGP Principle 6³ te voorkomen. Sinds 2018 wordt gesproken met sportmerk Nike. Nike kwam negatief in het nieuws vanwege slechte werkomstandigheden van hun Cambodjaanse werknemers. Dit zorgde bijna voor een UNGP Fail-status (de betekenis van deze status wordt nader toegelicht in hoofdstuk 6). In de gesprekken onderkende Nike het probleem en is toegezegd de arbeidsomstandigheden te verbeteren. Inmiddels is er een Better Work-programma uitgerold en worden ook arbeidsomstandigheden van leveranciers beoordeeld. Nike zoekt een andere leverancier als de beoordeling te laag is. De vervolgesprekken met Nike richten zich op het betalen van een leefbaar loon binnen de hele keten.

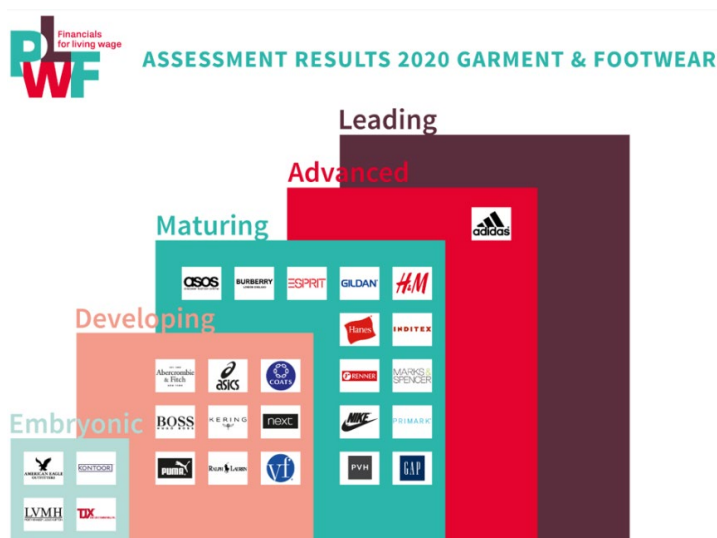
In 2020 zijn gesprekken met Coats Group, een Britse kleding- en schoenenproducent, voortgezet. Het eerste doel is bereikt, namelijk om bewustwording van het belang van een leefbaar loon binnen de organisatie te creëren. In de vervolgesprekken is een plan opgesteld om de arbeidsomstandigheden, waaronder de salarissen, binnen de organisatie en binnen de hele keten goed te begrijpen. In september is Coats zelfs een stap verder gegaan door een systeem te ontwikkelen waarmee zij en hun leveranciers inzicht krijgen in alle kosten van een product en wat een eerlijk loon is voor iedere activiteit. De gesprekken richten zich de komende tijd op het publiceren van hun ervaringen met dit systeem en of er daadwerkelijk eerlijke lonen betaald worden binnen de keten.

Voeren van de dialoog samen met anderen

BPFL is via de fiduciaire vermogensbeheerder samen met 15 andere Nederlandse financiële instellingen aangesloten bij het Platform Living Wage Financials (PLWF). Dit platform zet zich in voor een voldoende leefbaar loon in de meest arbeidsintensieve sectoren, zoals de textielindustrie, landbouw, voedsel- en detailhandel. Een leefbaar loon kan een katalysator zijn om andere arbeidsomstandigheden te verbeteren. De kans op kinderarbeid neemt bijvoorbeeld af als de ouders van een gezin genoeg verdienen.

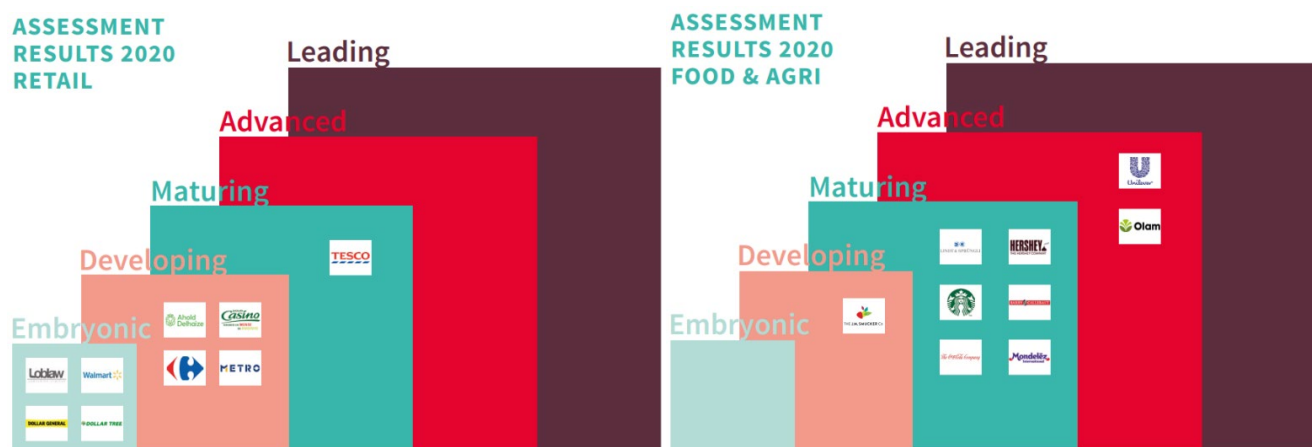
Het platform gaat met bedrijven in gesprek en probeert te begrijpen in hoeverre bedrijven hun beleid voor leefbaar loon in de bedrijfsvoering integreren om hier verbetermogelijkheden te identificeren. Daarbij wordt gebruikgemaakt van een benchmark om de meest en minst vooruitstrevende ondernemingen te kunnen aanwijzen. Zo wordt getracht de 'achterblijvers' te motiveren om hun beter presterende sectorgenoten te volgen.

3 Principe 6 gaat in het voorkomen van (oneerlijk) onderscheid tussen werknemers door andere arbeidsomstandigheden zoals het aantal werkuren, werktijden en beloning

Bron: Platform Living Wage Financials, 2020.

In 2020 heeft het platform in alle sectoren positieve resultaten geboekt. Binnen de textielindustrie bevindt het beleid van de meeste ondernemingen zich inmiddels in de ontwikkelfase (developing) en zelfs ontwikkelde fase (maturing). Dit betekent dat de meeste kledingproducenten die PLWFF beoordeelt een leefbaar loon als een prangende kwestie zien en hiervoor definities en beleid opstellen. Met een aantal ondernemingen is de dialoog net gestart, deze ondernemingen bevinden zich nog in de eerste fase (embryonic). Van de vier ondernemingen die zich in 2020 in de eerste fase bevonden zit nu alleen LVMH nog in deze fase. De overige ondernemingen hebben progressie gemaakt. In eerste instantie richtte het initiatief zich op de textielindustrie, maar sinds 2019 richt het PLWFF zich ook op andere industrieën zoals de landbouw en de voedsel- en detailhandel. Binnen de landbouw en voedselindustrie laten de ondernemingen binnen twee jaar goede progressie zien. Met de meeste van deze ondernemingen wordt nu de dialoog gevoerd over het belang van een leefbaar loon binnen de algehele strategische bedrijfsvoering en het opzetten van effectieve processen om binnen hun hele keten een leefbaar loon te waarborgen.

Bron: Platform Living Wage Financials, 2020.

De detailhandel is een grotere uitdaging. Deze ondernemingen hebben binnen hun keten te maken met meer bedrijven, hebben over het algemeen veel werknemers en bieden veel producten aan. Dit is terug te zien in de voorlopige resultaten. De meeste ondernemingen zijn nog zoekende hoe ze het leefbaar loon kunnen adresseren. Het PLWF ondersteunt deze ondernemingen.

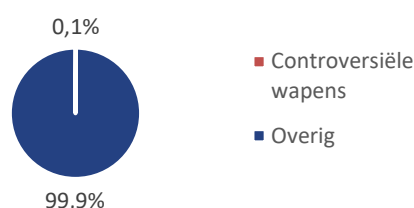
6. Het voorkomen van negatieve impact

BPFL wil negatieve impact van haar beleggingen op het milieu of de maatschappij voorkomen en het risico op waardevermindering vermijden. Na een inventarisatie van de belangrijkste (potentiële) negatieve effecten richt het pensioenfonds zich op:

- De landen en/of bedrijven op sanctielijsten;
- Mensenrechten en arbeidsomstandigheden;
- Gezondheid van de mens en klimaatverandering;
- Andere negatieve effecten op de beleggingsportefeuille.

Wettelijke uitsluiting van landen en/of ondernemingen

Bedrijven betrokken bij de
productie van
controversiële wapens

Bron: MSCI, Kempen, 2020.

BPFL mag niet beleggen in ondernemingen of landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de Europese Unie (EU Sanctielijst) of de Verenigde Naties (VN Veiligheidsraad Sanctielijst) is afgegeven.

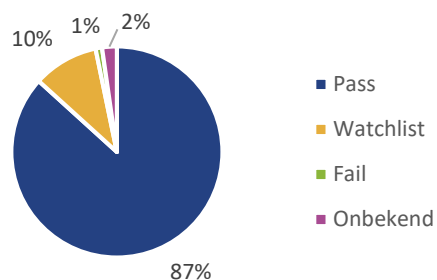
Ook mag niet belegd worden in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie of verkoop van controversiële wapens zoals clusterbommen, landmijnen, nucleaire wapens en biologische en chemische wapens. Alleen als er binnen beleggingsfondsen voor een heel klein deel belegd wordt in deze wapens is dit geoorloofd.

Er wordt binnen enkele passieve beleggingsfondsen in ondernemingen belegd die worden gerelateerd aan controversiële wapens. Dit betreft het beleggingsfonds van Vanguard (12) en DB (2). In deze beleggingsfondsen is dit minder dan 5%. In de nieuwe duurzame invullingen binnen de beleggingscategorie aandelen ontwikkelde en opkomende landen worden deze ondernemingen volledig uitgesloten.

Het mijden van bedrijven die maatschappelijke normen ernstig overschrijden

BPFL is van mening dat bedrijven de verantwoordelijkheid hebben om met respect voor de maatschappij te ondernemen. Als een onderneming ernstige negatieve impact heeft veroorzaakt, kiest het pensioenfonds ervoor deze uit te sluiten van de beleggingen. Hiervoor wordt de UN Global Compact als maatstaf gebruikt (en volgend jaar uitgebreid naar de OESO-richtlijnen). Ondernemingen die negatief scoren op deze maatstaf moeten doorgaans kosten maken om de schade te herstellen, veelal ook door juridische claims.

Global Compact Screening

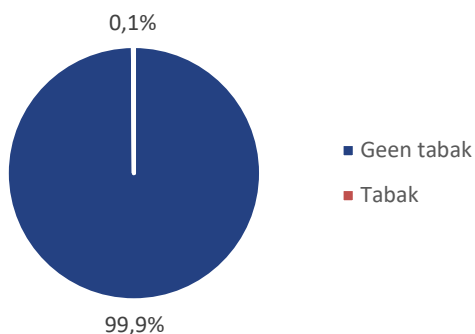
Bron: MSCI, Kempen, 2020.

In de figuur is te zien dat het fonds per eind 2020 wel belegde in ondernemingen die dergelijke rechten schenden. Dit was het geval voor minder dan 0,5% van de totale portefeuille en binnen de aandelen in de aandelenfondsen van beheerder Vanguard, de staatsobligaties van opkomende landen binnen het fonds van beheerder LGIM en bedrijfsobligaties binnen het fonds van beheerder SLI. De 28 staatsobligaties en 20 bedrijfsobligaties met een Fail status in het fonds van LGIM en SLI zijn uitgegeven door respectievelijk 4 landen en 5 ondernemingen. Deze ondernemingen komen in aanmerking voor engagement. Een nieuwe duurzame invulling van aandelenbeleggingen zal deze ondernemingen uitsluiten.

Het voorkomen van een negatieve impact op de gezondheid van de mens

Roken brengt ernstige schade toe aan de gezondheid, waarbij het niet uitmaakt in welke mate gerookt wordt. Het fonds heeft dan ook besloten niet te willen beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie en/of verkoop van tabak en tabak-gerelateerde producten.

Bedrijven betrokken bij het gebruik van tabak

Bron: MSCI, Kempen, 2020.

BPFL belegt op dit moment in minder dan 1% van de portefeuille in ondernemingen die worden gerelateerd aan de productie of verkoop van tabak. Dit komt neer op 356 kleine bedrijven, die voornamelijk actief zijn in opkomende landen. Deze bedrijven zijn onderdeel van de aandelenfondsen van de beheerder Vanguard. Helaas is deze beheerder niet bereid deze beleggingen te verkopen. Een nieuwe duurzame invulling van aandelenbeleggingen zal deze ondernemingen uitsluiten.

Negatieve impact op het klimaat voorkomen

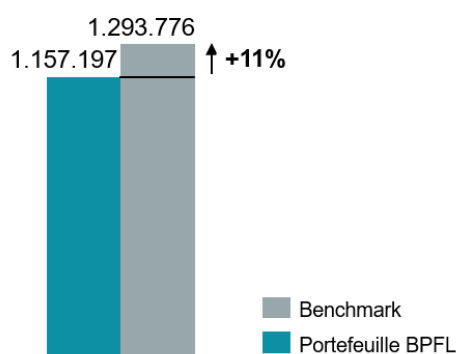
Om de negatieve effecten van klimaatverandering te voorkomen richt het pensioenfonds zich op:

- het reduceren van de CO₂-uitstoot met als doel uiteindelijk klimaatneutraal te zijn;
- inzichtelijk hebben wat de blootstelling is naar mogelijke 'stranded assets' en
- het vermijden van beleggingen in CO₂-intensieve bedrijven zoals kolenmijnen.

De uitstoot van CO₂ reduceren

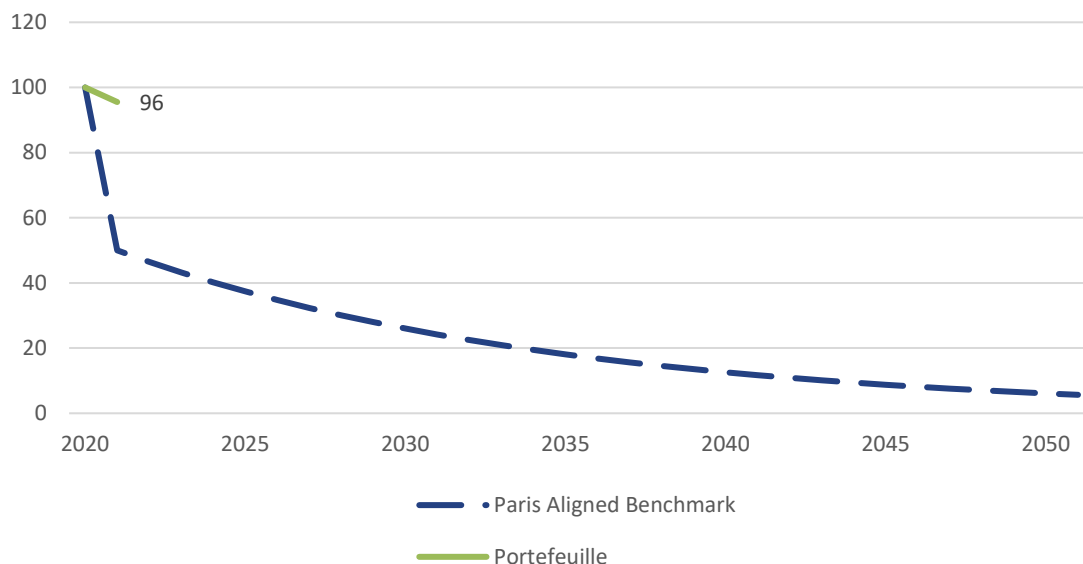
BPFL onderschrijft de doelstelling van het Klimaatakkoord om de uitstoot van de schadelijke broeikasgassen wereldwijd terug te dringen. In onderstaande grafiek wordt de huidige CO₂-uitstoot van de portefeuille vergeleken met de markt (benchmark). De uitstoot is nu 11% hoger, voornamelijk omdat het vermogen van het pensioenfonds in 2020 gestegen is. Het pensioenfonds neemt maatregelen om dit terug te dringen.

Totale CO₂-uitstoot

Bron: ISS, 2020. Toelichting: De totale CO₂-voetafdruk van beleggingen in aandelen ontwikkelde en opkomende landen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerde vastgoedbeleggingen.

Als we corrigeren voor de invloed vanuit de toename van vermogen door de CO₂-uitstoot per miljoen euro omzet te hanteren, zien we in 2020 een geringe daling van de CO₂-uitstoot met 4% ten opzichte van 2019. In 2021 zal deze afname sterker zijn door de implementatie van aandelenbeleid met een ambitieuze reductie-doelstelling. Het doel is om het pad van de Paris Aligned Benchmark (PAB) - zoals weergegeven in de figuur - te volgen.

CO₂-uitstoot (eind 2019 = 100)

Bron: ISS, Kempen, 2020.

In 2020 is BPFL ook gestart met de meting van de CO₂-uitstoot binnen de categorie staatsobligaties van opkomende landen. De uitstoot van deze categorie bedraagt 77.968 tCO₂e.

Als de klimaatdoelstellingen wereldwijd niet gerealiseerd worden, kan het aantal overstromingen, droogtes en stormen toenemen. Het pensioenfonds heeft een inschatting gemaakt van de mogelijke financiële gevolgen van dergelijke gebeurtenissen. Het mogelijke verlies komt neer op ongeveer 2% van de beleggingen in de categorieën aandelen ontwikkelde en opkomende landen, bedrijfsobligaties en beursgenoteerde vastgoedbeleggingen. De onderstaande figuur geeft de verdeling van dit mogelijke verlies weer naar sectoren waarin bedrijven actief zijn.

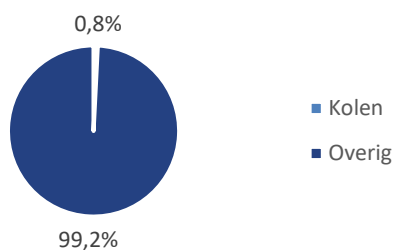
Bron: ISS, 2020.

Wat zijn 'stranded assets'?

Stranded assets zijn bezittingen die **als gevolg van de energietransitie geen waarde meer hebben**. Denk aan een voorraad benzine terwijl steeds meer auto's op elektriciteit rijden of een verbod op bepaalde producten die zeer vervuילend zijn. Van het laatste is vooralsnog geen sprake in Nederland of Europa.

Risico van 'stranded assets' in kaart brengen en klimaatintensieve bedrijven vermijden

Bedrijven betrokken bij de productie van kolen

Bron: MSCI, Kempen, 2020.

Klimaatverandering heeft negatieve maatschappelijk effecten en leidt ook tot beleggingsrisico's. Op korte termijn zal de maatschappij een energietransitie moeten doormaken die weer het risico oplevert van zogenaamde 'stranded assets'. De meest klimaatintensieve brandstoffen, zoals kolen, komen als eerste in aanmerking om een stranded asset te worden. Daarom is besloten niet meer in kolenmijnen te beleggen en gedurende 2021 zullen ook kolencentrales worden uitgesloten. BPFL gaat de gevolgen van de energietransitie op oliebedrijven onderzoeken en beoordeelt of hierop actie moet worden ondernomen.

Om de klimaatdoelstellingen te realiseren moeten er meer hernieuwbare energiebronnen beschikbaar komen. BPFL spant zich in om hier een bijdrage aan te leveren.

Inzicht in andere negatieve effecten

BPFL kijkt naar de genoemde duurzaamheidsaspecten met een (potentiële) negatieve impact. Op dit moment heeft BPFL nog geen beleid geformuleerd ten aanzien van andere ongunstige effecten. Hiervoor is nog niet alle vereiste data beschikbaar. Als er sprake is van significante risico's krijgen deze prioriteit en formuleert BPFL hier beleid voor.

De lijst van bedrijven waar BPFL niet in wenst te beleggen, oftewel de uitsluitingenlijst, is gepubliceerd op de website. De bijlage van dit jaarverslag bevat het overzicht per eind 2020.

7. Aanzetten tot goed ondernemingsbestuur

Goed ondernemingsbestuur

Er is bij een bedrijf sprake van goed ondernemingsbestuur **als het bedrijf goed, efficiënt en verantwoord geleid wordt** en er tegelijkertijd verantwoording over het gevoerde beleid afgelegd wordt aan alle belanghebbenden waaronder de eigenaren (in ons geval het pensioenfonds), werknemers, afnemers en de samenleving als geheel.

Goed ondernemingsbestuur is de basis van maatschappelijk verantwoord beleggen. BPFL is zich ervan bewust dat uitvoering van MVB niet alleen bij uitvoeringspartners en externe vermogensbeheerders ligt. Ook is het ondernemingsbestuur van het pensioenfonds zelf belangrijk. Alleen dan kan over de hele breedte op de lange termijn een maatschappelijke bijdrage worden geleverd.

Goed ondernemingsbestuur begint bij het pensioenfonds zelf

BPFL beschikt over beleidskaders die beschrijven hoe het pensioenfonds functioneert en op welke wijze evaluatie plaatsvindt. Het MVB-beleid omvat ook de governancestructuur van het fonds.

BPFL onderzoekt iedere drie jaar de mening van deelnemers over MVB. Dit is voor het laatst gedaan in 2018. Het bestuur heeft een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het MVB-beleid en de uitvoering ervan. Een bestuurslid de verantwoordelijkheid gekregen om de voortgang te bewaken. Minimaal drie keer per jaar wordt het MVB-beleid en de implementatie in het bestuur besproken. Daarnaast wordt minimaal een keer per jaar het gekozen beleid en de uitvoering met het verantwoordingsorgaan van BPFL besproken.

Uitvoeringspartners en vermogensbeheerders

BPFL, met name de beleggingsadviescommissie van BPFL, beoordeelt of het MVB-beleid van uitvoeringspartners en vermogensbeheerders aansluit bij het MVB-beleid van BPFL of daar sterk van afwijkt. Bij een nieuw aan te stellen partij neemt het pensioenfonds dit expliciet mee in de beoordeling. Als BPFL nieuwe eisen stelt aan een bestaande partij, start het de dialoog.

Op dit moment voert BPFL via de fiduciaire vermogensbeheerder een dialoog met de vermogensbeheerders die het grootste deel van het vermogen van BPFL beheren.

We beoordelen of MVB-beleid van beheerders in lijn is met nationale en internationale standaarden en convenanten waaraan BPFL zich committeert. Als dat nodig is zetten we de beheerder aan om beleid aan te passen. De dialoog met de overige vermogensbeheerders start in de tweede helft van 2021. BPFL wil voor het eind van 2021 de dialogen afgerond hebben. De tabel geeft de status per eind 2020.

Vermogensbeheerder	Beleggingscategorie	Onderschrijven van UNGP en OESO-richtlijnen	MVB-due diligence*	Stemmen en dialoog	Bieden van herstel en verhaal	Actie bij onvoldoende voortgang van de dialoog
Aberdeen Standard Life	Bedrijfsobligaties	Ja	Ja	Dialoog met obligatieuitgevers	Ja	Opzoeken van andere belanghebbenden, uitsluiting en verkoop
Aegon	Nederlandse hypotheek	Ja, hebben zelf het IMVO-convenant voor verzekeraars ondertekend	Ja	Dialoog met hypotheeknemers	Ja	Uitsluiting en verkoop
ASR	Nederlandse hypotheek	Ja	Ja	Dialoog met hypotheeknemers	Ja	Uitsluiting en verkoop
BlackRock	Aandelen, bedrijfsobligaties, liquiditeiten	Ja	Ja	Allebei	Ja	Uitsluiting en verkoop
Insight	LDI, liquiditeiten	Nee, wel van PRI, Climate Action 100+ en CDP	Ja	Dialoog met tegenpartijen en overheden	Nvt	Uitsluiting en verkoop
Legal & General	Bedrijfsobligaties, staatsobligaties opkomende landen	Ja	Ja	Dialoog met obligatieuitgevers	Ja	Uitsluiting en verkoop
Northern Trust	Aandelen, beursgenoteerd vastgoed	Ja	Ja	Allebei	Ja	Uitsluiting en verkoop

Bron: Kempen, 2020. *In een due-diligenceonderzoek onderzoekt een beheerder de maatschappelijke aspecten van een beleggingsbeslissing, met speciale aandacht voor negatieve impacts.

Goed ondernemingsbestuur in de beleggingsportefeuille

BPFL stimuleert binnen beleggingen goed ondernemingsbestuur door:

- als betrokken aandeelhouder te stemmen en een dialoog te voeren met bedrijven;
- bedrijven met goed ondernemingsbestuur te belonen door er (meer) in te beleggen en minder te beleggen in bedrijven met een minder goed ondernemingsbestuur en
- specifiek binnen de vastgoedbeleggingen zich te richten op duurzame vastgoedbeleggingsfondsen.

Stemmen op aandeelhoudervergaderingen

Bij stemmen staan langetermijnwaardecreatie en de thema's van het BPFL, Arbeid en Klimaat, centraal. Naast goed ondernemingsbestuur (bijvoorbeeld over het afleggen van verantwoording, bevorderen van transparantie of het voeren van een rechtvaardig beloningsbeleid) vindt BPFL ook milieu- en klimaat, arbeidsomstandigheden en mensenrechten belangrijk.

In onderstaande tabel staat hoe vaak BPFL haar stem heeft uitgebracht. In Bijlage I is meer informatie over de vermogenbeheerders opgenomen.

Stemgedrag in 2020 ⁴

	Aantal	Percentage
BlackRock aandelenmandaat Noord-Amerika		
Aantal agendapunten om op te stemmen	9.951	
Aantal keer voor management gestemd	7.834	79%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	2.117	21%
Aantal keer niet gestemd	0	0%
BlackRock aandelenmandaat Europa		
Aantal agendapunten om op te stemmen	9.308	
Aantal keer voor management gestemd	8.614	93%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	694	7%
Aantal keer niet gestemd	0	0%
Northern Trust: Opkomende landen in Azië exclusief Japan		
Aantal agendapunten om op te stemmen	16.755	
Aantal keer voor management gestemd	15.168	91%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	1.574	9%
Aantal keer niet gestemd	13	0%
DWS x-trackers: Europa Small Caps (kleine bedrijven)		
Aantal agendapunten om op te stemmen	2.738	
Aantal keer voor management gestemd	1.933	71%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	805	29%
Aantal keer niet gestemd	0	0%
Northern Trust: Pacific Custom ESG		
Aantal agendapunten om op te stemmen	4.819	
Aantal keer voor management gestemd	4.493	93%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	326	7%
Aantal keer niet gestemd	0	0%
Northern Trust: Beursgenoteerd vastgoed		
Aantal agendapunten om op te stemmen	3.834	
Aantal keer voor management gestemd	3.596	94%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	180	5%
Aantal keer niet gestemd	58	2%

⁴ Percentages kunnen door afronding niet optellen tot 100%.

In 2020 hebben beheerders om diverse redenen tegen het management gestemd. De voornaamste situaties hebben betrekking op overnamebeschermingsmechanismen, reorganisaties, vergoedingen van het management en uitgifte van nieuwe aandelen. Daarnaast is vaker tegen voorstellen gestemd die een negatieve impact zouden hebben op de maatschappij en het milieu of die minder passend zijn bij goed ondernemingsbestuur.

Hieronder staan enkele voorbeelden beschreven waarin BPFL via de beheerders tegen het advies van het management van ondernemingen heeft gestemd.

- Op 3 juni 2020 is op de vergadering van Alphabet Inc. het voorstel vanuit diverse aandeelhouders, inclusief het pensioenfonds zelf via de fiduciair vermogensbeheerder, ondersteund om een risicocommissie voor mensenrechten op te richten. Door voortdurende controverses bestaat twijfel of de bestaande bestuursstructuur van Alphabet volstaat voor een adequaat toezicht op risico's die de technologieën van de onderneming vormen voor de mensenrechten. Het voorstel kon rekenen op significante steun, maar werd niet aangenomen. Alphabet heeft sindsdien initiatieven ondernomen om aan het verzoek tegemoet te komen en stelt zich proactiever op.
- Op de vergadering van Equinor ASA op 14 mei 2020 heeft het pensioenfonds voor het voorstel gestemd om klimaatdoelen in lijn met het Klimaatakkoord te bepalen en te publiceren. Equinor zet al goede stappen op dit gebied en het pensioenfonds waardeert initiatieven van Equinor met betrekking tot de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen en de aangekondigde ambities voor 2050. Het is echter van belang hoe de onderneming haar ambities heeft berekend, zodat beoordeeld kan worden of deze overeenkomen met het scenario van een opwarming van de aarde met minder dan 2 °C. Dit heeft het pensioenfonds nader geadresseerd via de dialoog. Sindsdien heeft Equinor verdere stappen gezet om duidelijke en transparante doelen voor vermindering van de uitstoot te formuleren.

ESG-rating

ESG staat voor Environmental, Social en Governance, oftewel milieu, mens en goed bestuur. De ESG-rating is een systematiek waarbij een dataprovider (in dit geval MSCI ESG Research) **bedrijven beoordeeld op hun MVB-beleid** en uitvoering en een score ('rating') geeft. De rating AAA is de hoogst mogelijke rating, CCC de laagst mogelijke.

- Het pensioenfonds heeft op de vergadering van Equinix, Inc. op 18 juni 2020 gestemd voor het verstrekken van aanvullende informatie over politieke bijdragen, inclusief donaties aan beroepsverenigingen. Dit stelt aandeelhouders in staat de daaraan verbonden risico's beter te beoordelen.

Voeren van de dialoog door BPFL

BPFL gaat in gesprek met bedrijven waar (potentiële) negatieve impacts op goed ondernemingsbestuur zijn geïdentificeerd. Dit raakt bijvoorbeeld beloningsbeleid of beschermingsmechanismen tegen overnames. Het doel van de dialoog is om de negatieve

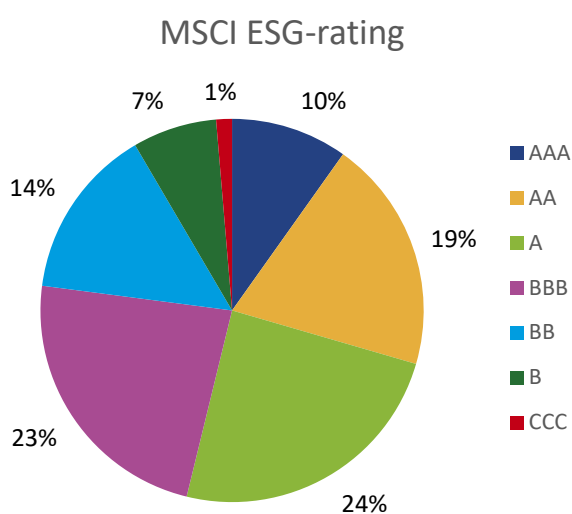
impacts te beëindigen of de onderneming maatregelen te laten treffen om toekomstige incidenten te voorkomen.

Met Roche Holding AG zijn in korte tijd twee trajecten gestart. Roche is een van de grootste bedrijven in de farmaceutische industrie en toonaangevend op het gebied van kankerbehandelingen. Het eerst traject betreft de agressieve commercie en de tweede de reactie op de COVID-uitbraak. Initieel werd contact met Roche gezocht vanwege betrokkenheid bij omkoping van ambtenaren van het ministerie van Volksgezondheid in Irak. Het doel van de dialoog was binnen de organisatie passende stimulansen voor verkopers te introduceren, waaronder (financiële) langetermijndoelstellingen en niet-financiële doelstellingen. Daarnaast is meer aandacht besteed aan klantbetrokkenheid.

Hun betrokkenheid in het vergroten van de COVID-testcapaciteit was essentieel. Tegelijkertijd leverde dit ook reputatierisico op. Roche is de eigenaar van het recept van de lysisbuffer, een essentieel ingrediënt voor de COVID-testen. Via de dialoog is erop aangedrongen met overheden samen te werken en het recept te delen en de maatschappelijke belangen voor de financiële belangen te stellen. Roche stelde zich proactief op en werkte de maanden erna goed samen met overheden, zorgverleners, leveranciers en laboranten om de COVID-uitbraak te bestrijden.

Alleen beleggen in landen of bedrijven met een minimale score op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen

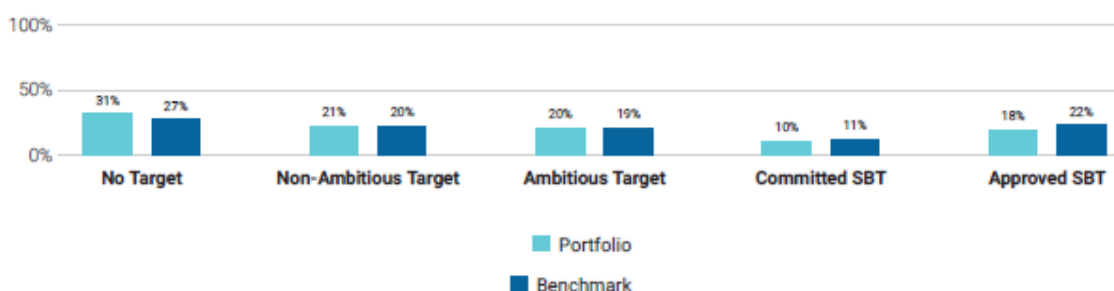
Ongeveer 1% van de portefeuille heeft de laagste ESG-rating (CCC). BPFL stuurt momenteel niet actief op ESG-ratings. De ESG-rating wordt gehanteerd als MVB-indicator en is belangrijke input voor de keuze van bedrijven om de dialoog mee te voeren. In de nieuwe duurzame invullingen binnen de beleggingscategorie aandelen ontwikkelde en opkomende landen gaat alleen belegd worden in bedrijven met een goede ESG-rating. Bedrijven met een CCC-rating wordt niet meer in belegd.

Bron: MSCI, Kempen, 2020.

Inzicht krijgen of bedrijven een klimaatstrategie hebben in lijn met het Klimaatakkoord

BPFL is van mening dat een klimaatstrategie onderdeel is van goed ondernemingsbestuur. Ook draagt dit bij aan klimaatdoelstellingen van BPFL. Ongeveer 48% van onze beleggingen betreft bedrijven die een klimaatstrategie hebben met een expliciete 2oC committering (de zogenaamde 'Science Based Targets (SBT)'). 31% van de beleggingen is belegd in bedrijven zonder (ambitieuze) klimaatstrategie. Per situatie beoordeelt BPFL of dit een probleem is, niet ieder bedrijf draagt immers materieel bij aan het klimaatprobleem.

Bron: ISS, 2020.

Goed ondernemingsbestuur binnen de vastgoedbeleggingen

Op het gebied van goed ondernemingsbestuur geeft GRESB inzicht in hoe bijvoorbeeld de vermogensbeheerder of de lokale beheerder van een winkelcentrum omgaat met milieu, sociale en governanceaspecten. Voor verdere verduurzaming van vastgoed zijn het juiste beleid, gekwalificeerde mensen, transparantie, systemen en meetgegevens nodig. De onderstaande tabel toont de GRESB-scores van de vastgoedbeleggingsfondsen van BPFL. De vastgoedfondsen behalen goede scores. Als een beleggingsfonds een (te) lage score haalt is dit reden voor het pensioenfonds de belegging te heroverwegen.

Beleggingsfonds	GRESB Score 2020
Aberdeen European Balanced Property Fund	82
Achmea Dutch Office Fund	Nvt
Achmea Dutch Residential Fund	84
Achmea Dutch Retail Property Fund	87
Achmea overig	Nvt
Altera Vastgoed - Woningen	96
Amvest Residential Core Fund	84
CBRE Dutch Retail Fund	88
CBRE Pan European Core Fund	83
Invesco Real Estate European Fund	83
M&G UK Residential Property Fund	70
Prologis European Logistics Fund	86

Bron: GRESB, 2020.

Bijlage I: Meer informatie

Meer informatie over uitvoering van het stembeleid en de dialoog die de vermogensbeheerders van het pensioenfonds voeren

Northern Trust:

- <https://www.northerntrust.com/netherlands/what-we-do/investment-management/stewardship>
- <https://cdn.northerntrust.com/pws/nt/documents/investment-management/eos-annual-review-2020.pdf>
- <https://www.northerntrust.com/europe/about-us/corporate-social-responsibility/2019-csr-report>

Op deze websites wordt het stembeleid gepubliceerd en is een kwartaalrapport en jaarverslag van de engagementmanager voor de beleggingsfondsen van Northern Trust, Hermes, te vinden.

Vanguard:

- <https://www.vanguard.nl/portal/site/institutional/nl/en/about-vanguard/portal/site/institutional/nl/en/about-vanguard/how-funds-voted>
- <https://www.vanguard.nl/portal/site/institutional/nl/en/about-vanguard/investment-stewardship-overview>

Op deze websites wordt het stembeleid gegeven en een toelichting op engagement en twee keer per jaar het engagementrapport gepubliceerd van Vanguard.

DWS

- <https://funds.dws.com/lu/About-us/Corporate-Governance>
- <https://www.dws.com/en-gb/solutions/esg/corporate-governance/>

Op deze website wordt een toelichting gepubliceerd op de uitgevoerde stemmen, Corporate Governance en het engagementrapport van DWS.

Kempen:

<https://www.kempen.com/nl/asset-management/responsible-investment>

Op deze website wordt het jaarverslag van de fiduciaire vermogensbeheerder gepubliceerd inclusief inzicht in de dialoog met individuele ondernemingen (naast inzicht in de collectieve initiatieven).

Bijlage II: Uitsluitingen per eind 2020

Controversiële wapens (clustermunitie, nucleaire wapens en anti-persoonsmijnen)

Bedrijf	Bedrijf	Bedrijf
Anhui Great Wall Military Industry Co	Hanwha Corp	Leidos Holdings
Aryt Industries	Hanwha Engineering & Construction	LIG Nex1 Co., Ltd.
Ashot - Ashkelon Industries	Honeywell International	Lockheed Martin
AVIBRAS INDUSTRIA AEROESPACIAL	Huntington Ingalls Industries	Motovilikha Plants JSC
Bharat Dynamics	Inner Mongolia North Heavy Industries Group	Nabha Power
Boeing Distribution Services	IMI Systems	National Presto Industries
BWX Technologies	Jacobs Engineering Group	Northrop Grumman Corp.
China Aerospace Science And Technology Corporation	Korea Aerospace Industries	NORTHROP GRUMMAN INNOVATION SYSTEMS, INC.
China North Industries Group Corporation	Larsen And Toubro Limited	NORTHROP GRUMMAN SYSTEMS CORPORATION
China North Industries Corporation	Larsen & Toubro Infotech	Poongsan
China Spacesat	L&T Finance	Poongsan holdings
Elbit Systems	L&T Infrastructure	Roketsan Raket Sanayi Ve Ticaret Anonim Sirketi
Fluor Corporation	L&T Shipbuilding	Serco Group
General Dynamics Corporation	L&T Technology Services Ltd	The Boeing Company
HANWHA AEROSPACE CO.		

Global Compact Fail (corruptie en schendingen arbeids-, mensenrechten en milieu)

Bedrijf	Bedrijf	Bedrijf
Barrick Gold	JBS	PT Indonesia Asahan Aluminium
Bayer	Jiangxi Copper Co.	Southern Copper Corporation
Coal India	MMC FINANCE Ltd.	The GEO Group
Construtora Norberto Odebrecht S.A.	NTPC LIMITED	TIGER BRANDS LIMITED
Corecivic	OCP	Tokyo Electric Power Company
Energy Transfer Operating, L.P.	Odebrecht Finance	Vale
Energy Transfer Partners LP	PETROBRAS	Vedanta Limited
Freeport-McMoRan	Petrochina Company	Vedanta Resources PLC
GMK Noril'skiy nikel' PAO	PETROLEOS DEL PERU - PETROPERU S.A.	Wal-Mart
Grupo Mexico	PETROLEOS MEXICANOS	Zijin Mining Group Co.

Tabak

Bedrijf	Bedrijf	Bedrijf
22ND CENTURY GROUP, INC.	GILLA INC.	PT Hanjaya Mandala Sampoerna Tbk
7-ELEVEN MALAYSIA HOLDINGS BERHAD	Globrands Group Ltd	Reynolds American Inc.
A1 group	GODFREY PHILLIPS INDIA LIMITED	SCANDINAVIAN TOBACCO GROUP A/S
AL-EQBAL INVESTMENT COMPANY PLC	Golden Tobacco Ltd	SCHWEITZER-MAUDUIT INTERNATIONAL, INC.
Altria Group, Inc.	Gotse Delchev Tabac AD	SHANGHAI INDUSTRIAL HOLDINGS LIMITED
AMCON DISTRIBUTING COMPANY	HEALTHIER CHOICES MANAGEMENT CORP.	SHEEN TAI HOLDINGS GROUP COMPANY LIMITED
Anhui Genuine New Materials Co Ltd	Huabao Flavours & Fragrances Co Ltd	SHENZHEN JINJIA GROUP CO., LTD.
B.A.T CAPITAL CORPORATION	HUABAO INTERNATIONAL HOLDINGS LIMITED	Shiner International Inc
B.A.T. INTERNATIONAL FINANCE P.L.C.	IMPERIAL BRANDS FINANCE PLC	Shumen Tabac AD
B.A.T. Netherlands Finance B.V.	IMPERIAL BRANDS PLC	SILA HOLDING Plc
BADECO ADRIA d.d. Sarajevo	Indonesian Tobacco Tbk PT	Sinnar Bidi Udyog Ltd
BIZIM TOPTAN SATIS MAGAZALARI ANONIM SIRKETI	ITC LIMITED	Slantse Stara Zagora Tabak AD
Bots Inc	JAPAN TOBACCO INC.	Smokefree Innotec Inc
Bright Packaging Industry Bhd	Jerusalem Cigarette Co Ltd	Societe Ivoirienne des Tabacs SA
BRITISH AMERICAN TOBACCO (MALAYSIA) BERHAD	Jordanian Duty Free Shops PSC	STANDARD DIVERSIFIED INC.
British American Tobacco (Zambia) Plc	JT International Financial Services B.V.	Swedish Match AB
BRITISH AMERICAN TOBACCO BANGLADESH CO. LTD.	Karelia Tobacco Company Inc SA	Taiwan FamilyMart Co Ltd
British American Tobacco Kenya plc	Khyber Tobacco Company Ltd	Tanzania Cigarette Company Ltd
BRITISH AMERICAN TOBACCO P.L.C.	KT&G Corporation	THE WEST INDIAN TOBACCO COMPANY LIMITED
British American Tobacco Uganda	KUK-IL PAPER MFG CO.,LTD	TONGYANGMOOLSAN CO.,LTD
British American Tobacco Zimbabwe (Holdings) Ltd	MAJESTY GOLF & Co.,Ltd	Tri Pack Films Ltd
Bulgartabac holding AD	McColl's Retail Group PLC	TSL Ltd
Carreras Ltd	MEDIGREEN HOLDINGS CORPORATION	TTCM CHINA, INC.
Cat Loi JSC	Miquel y Costas & Miquel, S.A.	TURNING POINT BRANDS, INC.
CEYLON TOBACCO COMPANY PLC	MUDANJIANG HENGFENG PAPER CO., LTD	Tutunski Kombinat AD Prilep
China Boton Group Company Limited	NEW TOYO INTERNATIONAL HOLDINGS LTD	Union Investment Corporation PSC
Coka Duvanska Industrija ad Coka	Nicotiana BT Holding AD	Union Tobacco and Cigarette Industries Company PSC

Bedrijf	Bedrijf	Bedrijf
Compania de Distribucion Integral Logista Holdings, S.A.	Nolato Aktiebolag	UNIVERSAL CORPORATION
CONG TY CO PHAN NGAN SON	NTC Industries Ltd	Vapor Group Inc
CORE-MARK HOLDING COMPANY, INC.	Old Holdco, Inc.	Vapor Hub International Inc
CTO Public Company Ltd	Pakistan Tobacco Company Ltd	VECTOR GROUP LTD.
Duvanska industrija ad Bujanovac	Pazardzhik BTM AD	Veles Tabak AD Veles
Duvanski Kombinat ad u stecaju Podgorica	PHILIP MORRIS (PAKISTAN) LTD	Vien Dong Investment Development Trading Corp
Eastern Company SAE	Philip Morris CR as	VPR Brands LP
ELECTRONIC CIGARETTES INTERNATIONAL GROUP, LTD.	Philip Morris International Inc.	VST INDUSTRIES LIMITED
ESSENTRA PLC	Philip Morris Operations a.d. Nis	Wee-Cig International Corp
EUROCASH SPOLKA AKCYJNA	PT Bentoel International Investama Tbk	Wismilak Inti Makmur Tbk PT
Fyolo Technology Corp	PT Gudang Garam Tbk	Yuri Gagarin AD

Kolenmijnen

Bedrijf	Bedrijf	Bedrijf
AgriTrade Resources Limited	Indika Energy Capital II Pte Ltd.	PT Golden Energy Mines TBK
Alliance Holdings GP LP	Indika Energy Capital III Pte Ltd.	PT Harum Energy TBK
Alliance Resource Operating Partners LP	Indo Energy Finance BV	PT Indika Energy Tbk
Alliance Resource Partners LP	Indo Energy Finance II BV	PT Indo Tambangraya Megah Tbk
Altius Minerals Corporation	Indo Integrated Energy BV	PT Indonesia Asahan Aluminium (Persero)
Anhui Hengyuan Coal Industry & Electricity Power Co., Ltd.	Inner Mongolia Yitai Coal Co., Ltd.	PT Trada Alam Minera Tbk
Arch Resources, Inc.	Jastrzebska Spolka Weglowa SA	PT United Tractors Tbk
Banpu Public Co. Ltd.	Jizhong Energy Resources Co., Ltd.	RAG-Stiftung
Beijing Haohua Energy Resource Co., Ltd.	Kuzbasskaya Toplivnaya Kompaniya PJSC	Rhino Resource Partners LP
Bisichi Plc	KyungDong Invest Co., Ltd.	Sadovaya Group
Brickworks Ltd.	Lubelski Wegiel BOGDANKA SA	Sakari Resources Ltd.
Bumi Investment Pte Ltd.	MC Mining Limited	Semirara Mining & Power Corp.
China Coal Energy Company Limited	Mercator Limited	Shaanxi Coal Industry Co., Ltd.
China Coal Xinji Energy Co., Ltd.	Mitsui Matsushima Holdings Co., Ltd.	Shanghai Datun Energy Resources Co., Ltd.
China Qinfa Group Ltd.	Mongolia Energy Corporation Limited	Shanxi Coal International Energy Group Co., Ltd.
China Shenhua Energy Company Limited	Murray Energy Corporation	Shanxi Lanhua Sci-Tech Venture Co., Ltd.
China Shenhua Overseas Capital Co., Ltd.	NACCO Industries, Inc.	Shanxi Lu'An Environmental Energy Development Co., Ltd.

Bedrijf	Bedrijf	Bedrijf
Cloud Peak Energy Inc.	Natural Resource Partners LP	South32 Ltd.
Cloud Peak Energy Resources LLC	New Hope Corporation Limited	Southern Kuzbass Coal Co. PJSC
Coal India Ltd.	New World Resources plc	Southgobi Resources Ltd.
CONSOL Energy Inc.	Old ANR LLC	Tebian Electric Apparatus Stock Co., Ltd.
Contura Energy, Inc.	Park Elektrik Uretim Madencilik Sanayi ve Ticaret AS	The Lanna Resources Public Co., Ltd.
Datong Coal Industry Co., Ltd.	Peabody Energy Australia PCI Pty Ltd.	Washington H. Soul Pattinson and Company Limited
DMCI Holdings, Inc.	Peabody Energy Corporation	Wescoal Holdings Ltd.
Eterna Capital Pte Ltd.	Petmin Ltd.	Westmoreland Coal Co.
Exxaro Resources Ltd.	Pingdingshan Tianan Coal Mining Co., Ltd.	Westmoreland Resource Partners LP
Feishang Anthracite Resources Ltd.	PT ABM Investama TBK	Whitehaven Coal Limited
Foresight Energy LLC	PT Adaro Energy Tbk	Wollongong Coal Limited
Foresight Energy LP	PT Adaro Indonesia	Yancoal Australia Ltd.
Gansu Jingyuan Coal Industry & Electricity Power Co., Ltd.	PT Alfa Energi Investama	Yancoal International Resources Development Co., Ltd.
Guanghui Energy Co., Ltd.	PT Bayan Resources Tbk	Yang Quan Coal Industry (Group) Co., Ltd.
Guizhou Panjiang Refined Coal Co., Ltd.	PT Berau Coal Energy	Yankuang Group (Cayman) Ltd.
Gujarat Mineral Development Corporation Limited	PT Bukit Asam Tbk	Yankuang Group Co., Ltd.
Hallador Energy Company	PT Bumi Resources Tbk	Yanzhou Coal Mining Co., Ltd.
Huadian Power International Corp. Ltd.	PT Dian Swastatika Sentosa Tbk	Zhengzhou Coal Industry & Electric Power Co., Ltd.
Huolinhe Opencut Coal Industry Corp. Ltd. of Inner Mongolia	PT Golden Eagle Energy TBK	

Landen (inclusief sanctielijst)

Land	Land	Land
Belarus	Libya	Sudan
Central African Republic	Myanmar	Syria
Dem. Republic Congo	North Korea	Venezuela
Iran	Russia	Zimbabwe
Iraq	Somalia	
Lebanon	South Sudan	